

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 100

מסכת גיטין ע"ד-פ'

בס"ד, כ"ט ניסן תשס"א

השבוע בגליון

- קבלן שאינו מוכן לקבל את תשלומי הדירה
- גלימה ערבית תמורת פרעון חוב
- בזיונות, או חובות?
- ביקור בארץ ישראל, מצווה?
- למי שייך הכסף המונח בקופות הצדקה
- למי שייך הכביש?
- מקומה של עגלת האשפה
- ויכוח בין טרמפיסט לבעל רכב
- בן זכר וארץ הקודש
- רווחי עסק המנוהל על ידי אשה, למי?
- עגלה שנפלה מתא המטען

דבר העורך

הדף היומי

קוראים נכבדים. לרבים מאיתנו חולף רעד קל בקצות האצבעות בעת האחיזה בגליון. גליון המאה!

אלפים מכס, מלונים את הגליון מראשית דרכו, שבוע אחר שבוע, חודש אחר חודש וכן, עוד מעט, ב"יג סיון, כבר נוכל לומר שנה אחר שנה. ברוך ה'.

ללא ספק, חזונו הגדול של הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל מלובלין, ה"דף היומי", פושה ומתרחב, גדל והולך ותופס לו מקום של כבוד בקהילות רבות בארץ ובגולה. ב"ה, זכה בית המדרש למגידי שיעור הדף היומי, באמצעות הקמת שיעורי תורה ברחבי הארץ ובאמצעות הגליון, לעודד ולחזק מגמה קדושה זו.

בשעה מיוחדת וחגיגית זו, מבקשים אנו להודות לכם על המכתבים המעודדים, על ההארות וגם על ההערות, על הטיות כתף ושכם לסיוע בנשיאת העול, ולרבים וטובים הטורחים ושולחים למערכת עובדות והנהגות מאליפות מגדולי ישראל ומיהודים שלמים ויראי שמים, שניתן להשכיל מהם ולזכות בהם את הרבים.

השבוע, זכינו להריח ניחוח מתוק מזכרו הקדוש של המהר"ם שפירא זצ"ל, דרך הרה"ח ר' אנשיל שוביל הי"ו המתגורר בבני ברק, יאריך ה' ימיו ושנותיו בנעימים. כידוע, היה רבי מאיר שפירא זצ"ל, חסידו המובהק של כ"ק האדמו"ר מטשורטקוב זצ"ל. רבי מאיר שפירא היה איש אשכולות שהכל בו-גאון, פוסק, צדיק, ראש שיבת ומרביץ תורה לאלפים, נשיא אגודת ישראל, חבר מועצת גדולי התורה, נואם בחדש עליון, מושך בעט סופרים וחבר ה"סיים" הפולני. לכל מקום שהלך וכל פעולה שיום, קיבל תחילה את עצתו וברכתו של מורו ורבו האדמו"ר מטשורטקוב זצ"ל.

כאשר יזם רבי מאיר שפירא זצ"ל את הקמת שיבת חכמי לובלין, הסתפק, האם להקימה בלובלין, או שמא בארץ ישראל. גם בשאלה זו הכריע רבו שאמר: "יד" אמות של הלכה בחוץ לארץ יש להם קדושת ארץ ישראל". למותר הוא מלציין, שאת אבן הפינה לשיבת הקדושה, ירה האדמו"ר מטשורטקוב זצ"ל ("מדברטא דאומתיה" עמ' רכ"ג).

המשך בעמוד הבא

דף ע"ב/הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוז
קבלן שאינו מוכן לקבל את תשלומי הדירה

סוגייתנו עוסקת בבעל שנתן גט לאשתו, והתנה שהגירושין יחולו רק לאחר שהיא תתן לו מאתיים זוז. הגמרא דנה, האם כוונתו של הבעל היתה שהגירושין יכנסו לתוקפם כאשר הוא יקבל לידיו את המעות, או שמא די בכך שהיא תתן לו את המעות. הנפקא מינה היא, במקרה שהבעל התחרט וסרב לקבל את המעות והאשה הניחה אותם לפניו בעל כורחו. שכן, אם כוונתו היתה שהאשה תתגרש כאשר הוא יזכה במעות, לא התקיים התנאי, שהרי הוא לא זכה בהם עדיין. אולם, אם כוונתו היתה שהגירושין יחולו רק לאחר שהיא תתן לו את הסכום הנדרש, גם באופן זה קיימה האשה את התנאי, שהרי היא נתנה את המעות ואין צורך שהוא יזכה בהם. **להלכה** (רמב"ם הל' גירושין פ"ח הל' כ"א, "שולחן ערוך" אבן העזר סי' קמ"ג סעי' ד'), נפסק, כי עד שלא קיבל הבעל את המעות מרצונו, אין האשה מגורשת.

כשהכחן מיאן לפדות ילד: בכפר נידח נולד ליהודי בן בכור. כאשר האב רצה לקיים את מצוות פדיון הבן, התברר לו לתדהמתו, כי מסיבות השמורות עמו, הכהן היחיד המתגורר בכפר, מסרב לקבל לידיו את חמשת הסלעים. לכאורה, מצבו של האב דומה לזה של האשה שבעלה מסרב לקבל מאתיים זוז מידי אשתו, וכשם שנפסק להלכה, שנתנית המעות בעל כורחו של הבעל אינה נחשבת לנתינה, כמו כן אבי התינוק אינו יכול לקיים את המצווה על ידי הנחת הסלעים לפני הכהן המסרב לקבלם.

מתנות כהונה, כיצד? אולם, בעל ה"פרי חדש" (בספרו שו"ת "מים חיים" סי' ד' הובא ב"פתחי תשובה" יו"ד סי' ס"א ס"ק א') מחלק בין שני המקרים ואומר, כי כאשר הבעל מתנה שהגירושין יחולו אם אשתו תתן לו מאתיים זוז, כוונתו היחידה היא לכך שהונו האישי יגדל במאתיים זוז. לכן, כאשר האשה מניחה את המעות לפניו והוא לא זוכה בהן, עדיין לא קויים התנאי. לעומת זאת, בפדיון הבן ובשאר מתנות הכהונה, המצווה היא להעניק לכהן את אשר ציוונו הקב"ה, אך אין זו חובתנו לוודא שהכהן אכן יזכה בהן, אלא די בכך שהנחנו אותן לפניו. על כן, האב רשאי להניח את הסלעים לפני הכהן, וסירובו לקבלם אינו פוגם בקיום מצוות פדיון הבן. אמנם, היו שחלקו על דבריו וסברו כי גם במתנות כהונה אין יוצאים ידי חובה על ידי נתינה לכהן בעל כורחו (שו"ת "אגורה באוהלך", הובא ב"שדי חמד" ח"ה מע' הנון כ' כ"א וב"קצות החושן" סי' רמ"ג ס"ק ד' נאשר בצ"ע).

אלא, שנידונים אלו הינם לגבי גט ומתנות כהונה בלבד, שכן, בדבר חמור כענייני גיטין החמירו הפוסקים, וכן במתנות כהונה נאמרה בתורה לשון **"נתינה"** ויתכן שאין די בהנחת המתנות לפני הכהן. אולם, בידינו ממונות, אנו מחשיבים נתינה בעל כורחו של המקבל כנתינה מושלמת ("בית שמואל" שו"ע אבן העזר סי' קמ"ג סעי' ד' ס"ק ז').

קניית מחסן מעמותת דיור: מעשה באדם שרכש מחסן מעמותה, וחתם על חוזה שכלל בתוכו את שני הסעיפים הבאים: א. התשלום על המחסן יחולק לששה תשלומים. ב. המחסן יעבור לבעלות הקונה רק לאחר התשלום האחרון.

כעבור זמן מה, מסיבות שונות, התחרטה הנהלת העמותה ממכירת המחסן ובקשה למנוע את העברתו לידי הקונה, תוך שימוש באחד מסעיפי החוזה, שקבע כי המחסן יעבור לבעלותו **בתום** התשלומים. עקב כך, הונחו פקידי העמותה שלא לקבל את התשלומים הנוספים מידי הקונה, ועל ידי כך לבטל את הקניין. אולם, המשך בעמוד הבא

אבינו סבנו הר"ר
שלמה אלימלך שורץ ז"ל
ב"ר משה ז"ל נלב"ע כ"ח ניסן תשנ"א
איש תמים וישר דרך ביקר חולים במסירות
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י בנו הר"ר משה שורץ ומשפ' שיחיו פ"ת

הר"ר
זרח פלוק ז"ל
ב"ר מרדכי ז"ל נלב"ע כ"ח ניסן תשי"ט
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י בנו ידידנו הר"ר אברהם פלוק ומשפ' שיחיו-ת"א

המשך מעמוד קודם

מאחר שכאמור, בדיני ממונות, כאשר אדם מתחייב להעביר ממון לרעהו, הוא יוצא ידי חובה בכך שהניח את הסכום הנדרש לפניו, גם במקרה זה, נפסק (פד"ר ירושלים דיני ממונות ח"ג עמ' צ"ט), כי יד הקונה על העליונה, מאחר שהוא עומד בהתחייבותו לשלם את תשלומיו כנדרש.

דף עה/ב הרי זה גיטיך על מנת שתשמישי את אבא

גלימה ערבית תמורת פרעון חוב

בסוגייתנו נחלקו רבא ורבא אשי לגבי בעל הנותן גט לאשתו, ומתנה כי הגירושין יחולו בתנאי שהיא תשרת את אביו. לדעת רבא אשי, כאשר לא פירט הבעל את משך הזמן בו עליה לטפל באביו, די בכך שתטפל בו יום אחד ולאחר מכן היא מגורשת. אולם, רבא סובר, כי כוונת הבעל היתה, שהיא תטפל באביו כל ימי חייו, וגירושיה יחולו רק לאחר שתעשה כן. להלכה, נחלקו הפוסקים כיצד לנהוג (עיי' שו"ע אבה"ע סי' קמ"ג סעי' ח'). על פי דברי סוגייתנו, הכריע בעל ה"בן איש חי" בשאלה מעניינת שהופנתה אליו, אך תחילה נקדים בביאור הרשב"א המפרש את דברי סוגייתנו.

כלכלה תמורת זירה: הרשב"א (עו"א) בבואו לבאר את דברי סוגייתנו כותב, כי כאשר אדם אומר לחבירו "בית זה נתון לך במתנה על מנת שתזון את אבי", יש לדון, האם גם באופן זה סובר רבא אשי, שדי בכך שיזון את האב יום אחד בלבד. שכן, לכאורה, יש לחלק בין המקרים, משום שיתכן כי דווקא לגבי בעל המתנה את תוקפו של הגט בטיפול באב, אנו אומדים בדעתו שאין כוונתו לדאוג לאביו אלא לצער את אשתו בלבד, ועל כן די בכך שהיא תשרת את אביו יום אחד, שהרי גם בזה כבר נגרס לה צער. אולם, הנותן ממון לחבירו תמורת טיפול באביו, מסתבר שכוונתו היא עסקית גרידא, וממילא, עליו לזון את אבי חבירו, כל ימי חייו כדי שהזירה תעבור לרשותו, ואין די בטיפול חד-פעמי באב.

בזיונות, או חובות: יהודי הלווה לרעהו סכום כסף נכבד. והנה, בהגיע עת הפרעון, נחה רוח טובה על המלווה שהתנה בפני עדים, כי אם הלווה ילבש גלימה ערבית, שבעדותו של ה"בן איש חי" לא היתה משובחת ביותר: "והגלימא היתה בזויה מאותם הסכים שלובשים הערביים, גם היתה מזוהמת וישנה ויש בה כמה טלאים", יוותר לו על החוב. הלווה האומלל, העדיף בזיונות על פרעון החוב, ויצא לרחוב העיר כשהסחבה עטויה לגופו. לתומו, חשב הלווה כי חובו נמחל.

לאחר זמן מה מת המלווה, ולהפתעת הלווה טענו יורשי המלווה כי החוב לא נמחל מעולם, מאחר שהתנאי שהתנה אביהם לא קויים. שכן, לדבריהם, כוונתו היתה שהלווה ילבש את הגלימה כל ימי חייו, ומשלא עשה כן אלא פעם אחת בלבד, לא התקיים התנאי ולא בטל החוב.

אולם, בעל ה"בן איש חי" (שו"ת "תורה לשמה" סי' של"ח) הכריע, כי חובו של הלווה נמחל לו עם לבישת הגלימה במשך יום אחד. זאת, על פי המבואר ברשב"א, כי לדעת רבא אשי בסוגייתנו, אם לעושה התנאי אין תועלת ממונית בתנאו ומטרתו היחידה היא לגרום צער לזולתו, אין צורך בקיום התנאי לאורך שנים, ודי בקיומו פעם אחת. ממילא, לפי דעת הפוסקים שהלכה כרבא אשי, פקע חובו של הלווה האומלל, שהרי המלווה לא התנה עמו שילבש את הגלימה הערבית אלא כדי לצער, ועל כן לבישתה במשך יום אחד, נחשבת כקיום התנאי, וחובו נמחל.

אמירת קדיש תמורת תשלום: נידון זה נוגע גם לגבי מי שמינה יהודי שיאמר אחריו קדיש בימי ה"אראציט", שיש לדון, כמה זמן עליו להתמיד באמירתו, כדי שייחשב כמי שמילא את חובו וקיבל את כספו ביושר.

דף עה/ב כי הווי מיפטרי רבנן מהדדי - בעכו הווי מפטרי

ביקור בארץ ישראל, מצווה?

הגמרא בסוגייתנו מספרת על אמוראים שעלו מבבל ללמוד תורה בארץ ישראל, וכאשר חבריהם ליוו אותם בחזרתם לארץ מוצאם, הם הקפידו להיפרד מהם בעכו, כדי שלא לצאת מתחום ארץ ישראל.

מדוע לא עלו רבותינו האמוראים מבבל? התשב"ץ (סי' תקס"א) מבאר, כי אמוראי בבל לא השתקעו בארץ ישראל, משום שעקב כך הם היו צריכים להתבטל מתלמודם כדי לחזור אחר מזונותיהם. ומאחר שמבואר בגמרא (עירובין מ"א), שמותר לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ כדי ללמוד תורה, אם כן, כל שכן שאין לאדם לעזוב את רבו שבחוץ לארץ כדי לעלות לארץ ישראל.

בן זכר וארץ הקודש: העיסוק בנידון זה מעורר שאלה מעניינת, האם גם מי שבא לבקר בארץ ישראל מקיים מצווה, או שמא רק מי שבא להשתקע בה. המהר"י"ט (שו"ת ח"ב י"ד סי' כ"ח) דן בהקשר לכך, לגבי יהודי שהתגורר באנדרינופלה שבתורכיה ונדר נדר לאלוקי ישראל, כי אם תלד אשתו בן זכר, יסע לארץ הקודש לחונן את עפרה. במזל טוב, לשמחתו הרבה ילדה אשתו בן זכר, אך כאשר רצה לקיים את נדרו, התברר לו, כי הסכום הדרוש למסע אינו בהישג ידו, וכמו כן "רעדה אחזתהו מגאון הים ומשאון גליו". למעשה, הנידון הוא, האם המבקר בארץ ישראל מקיים מצווה, ולפיכך, נדרו של האב הרי הוא "נדר מצווה", שאין המשך בעמוד הבא

מלפנים, קודם שכהן רבי מאיר שפירא כראש ישיבה ורב בלובלין העיר, שימש בקודש כרבה של העיר סוניק. בעיר זו גם התגוררה משפחתו של הרה"ח ר' אנשיל שוביל הי"ו. אביו, יהודי אמיד, חסיד טשורטקוב נלהב, בנה בביתו ספריה גדולה ומפוארת, ור' אנשיל מספר כי לא פעם זכתה משפחתו לביקורו של הגאון רבי מאיר שפירא שבא לעיין בספרי הקודש הנדירים שהיו מצויים בספריה, ולעיתים גם סעד הגאון על שולחנם. "הייתי אז ילד צעיר, ומראה פניו המהודר, היה תמיד מעורר בי התרגשות והתפעמות", שח ר' אנשיל.

ר' אנשיל, יהודי חסידי ברמ"ח אבריו, מספר לנו, כי כאשר גדל והיה לנער, התחכן בדמותו של רבי מאיר שפירא ודבק בו, ואף היה נוסע עמו לעיתים אל הרבי מטשורטקוב, שם גם ראה את הערכותו הגדולה של הרבי, לחסידו ענק הרוח.

קמטים עמוקים מתכווצים ומתרחבים חליפות במצחו של ר' אנשיל, שעה שהוא מפים בהתרגשות ובגעגוע, את לחנו המיוחד של הגאון רבי מאיר שפירא "תורת ה' תמימה משיבת נפש". ר' אנשיל עוצם את עיניו ודואה ברוחו אל ימי ההוד והפאר של יהדות פולניה. אל מול עיניו חולפים בשעטה מראות נושנים ישנים. קרונות רכבת הפולטים מקרבם המוני חסידים, הנחפזים בואכה טשורטקוב. רבי מאיר שפירא זצ"ל, בעל הפנים המאירות, יושב בחדרת קודש ליד הרבי ומאזין לאמרותיו הטהורות. צעירי הצאן נטלו על עמודי בית המדרש כדי לחזות בדיוקנו של הרבי. מלחמה. בניני חצר הרבי נחרכים ורק ה"קלויז" נותר עומד על כנו. נדודים. סיביר. ארץ ישראל.

ר' אנשיל מנער קמעא את ראשו, ומביט בנו כאומר: "מה לכם ולעולם זה שכולו טוב", ושב ומפליג בזכרונותיו אל הימים שהיו ואינם. חיוך רחב עולה על פניו, עת נזכר הוא בנסיעתו הראשונה אל הרבי. "היה זה בשנת תרפ"ח", מעלעל מארחנו בדפי זכרונו. "עול לימים הייתי, וחפצתי עד למאד לחבור לאבי שעמד לנסוע ברכבת לטשורטקוב כדי לשהות בשבת קודש במחיצת הרבי. אולם, אבי סירב. הנסיעה ארוכה היתה, וטלטולי הדרך קשים הם, ללאט לך בני". אמר לי. "אך התשוקה בערה כאש בעצמותי, וכמה שעות לאחר שאבי הפליג לדרך, עברו דרך ביתנו כמה ממכרו עם עללה וחיש קל הצטרפתי אליהם. קור עז שרר בנסיעה, ואני שלא התכוננתי אליה היטב, סבלתי קשות מהרוחות שהכו בנו דרך גגה הפתוח של המרכבה. במוצאי שבת, כאשר נפרדתי מן הרבי, ביקשתי ממנו כי יברכני, והרבי ברכני באריכות ימים, בעשירות ושאזכה להשאיר יהודי בכל המצבים".

"בחסידי ה'" מתחייך ר' אנשיל, "נתקיימו בי כל הברכות. אין זה הזמן לתאר את כל קורות חיי, כיצד ניצלתי פעמים רבות מצרות ותלאות במהלך המלחמה ולאחריה, ובאלו אופנים מופלאים עלה בידי לחלץ את כספי המשפחה מפולין הדוויה, אך ברצוני להזכיר בפניכם מאורע שאירע עימי לפני חמש שנים בלבד, וגרם לי להתחזק בלימוד הדף היומי".

עשינו אוזנינו כאפרכסת. לשם כך הובלנו אל מעונו, על ידי הרה"ג ר' יוסף צבי רכניצר שליט"א מחשובי המשגיחים בעירנו בני ברק, שאמר לנו לא פעם: "אם תרצו לראות יהודי של דף היומי מהו, עלו למעונו של ר' אנשיל. לבד משתתבשמו בניהוחות גדולי הדור שלפני המלחמה שבמחיצתם שהה ר' אנשיל, תוכלו גם להווכח ולשבר את אוזני הקוראים, כיצד, יהודי ישיש שזה עתה מלאו תשעים

המשך מעמוד קודם

להתירו אלא בשעת הדחק (ש"ע י"ד סי' ר"ג סעי' ג').

ביקור בארץ הקודש, מצווה? בנושא זה נחלקו הפוסקים. לדעת המהרי"ט, מצוות יישוב ארץ ישראל אינה מתקיימת אלא על ידי מגורים בה, וביקור בה בלבד אינו נחשב למצווה, ולפיכך, נדרו של האב המאוסר אינו נחשב כנדר מצווה. אולם, התשב"ץ (סי' רמ"ח ס"ק י"ד) חולק על כך וסובר, שעיקר מצוות יישוב הארץ היא בקיום המצוות התלויות בארץ, ועל כן, גם המבקר בארץ ישראל על מנת לשוב, מקיים מצווה, ולפיכך, נדרו של האב נחשב כנדר מצווה. את דברי התשב"ץ מחזק תלמידו בעל ה"כנסת הגדולה" (מובא בתשב"ץ) בראיה יפה, מדבריו של רבי יוחנן (כתובות ק"א א) האומר: "כל המהלך ארבע אמות בארץ ישראל מובטח לו שהוא בן העולם הבא", הרי לנו, שחז"ל שבחו גם את המהלך בארץ ולא רק את המתגורר בה [ועי' מה שכתב בזה המהרי"ט שם].

לסיים, מן הראוי להדגיש את דברי הגאון רבי משה פינשטיין זצ"ל ("אגרות משה" יו"ד ח"ג סי' קכ"ב) שכתב, כי על אף שנפסק להלכה (רמב"ם הל' מלכים פ"ה הל' ט'), שגם בזמן הזה אסור לצאת מארץ ישראל שלא לצורך, מכל מקום אין חובה ליושבי חו"ל לעלות לארץ ישראל. [בעניין מצוות יישוב ארץ ישראל, עיין עוד בגליונות 60-90].

דף ע"ב איני ניזונת ואיני עושה

רווחי עסק המנוהל על ידי אשה, למי?

הגמרא בסוגייתנו מביאה את דברי רב האומר, שאשה יכולה לומר לבעלה "איני ניזונת ואיני עושה". כלומר, מאחר שחז"ל תקנו שעל הבעל לפרנס את אשתו ובתמורה לכך מעשי ידיה שייכים לו [משום איבה], על כן, אשה שמשכת באופן נאה זכאית לומר לבעלה, שהיא מוותרת על התקנה שהוא חייב לפרנס אותה, וממילא בטלה גם התקנה שמעשי ידיה שייכים לו.

מה דין עסקיהן של נשות החיל? על פי דברי סוגייתנו דן המהרי"ט (נ"ב ח"ב סי' ס"י ס"ז) לגבי נשים שהצליחו במסחרן עד שהפכו למפרנסות הבית. שלכאורה, מאחר שאין האשה נסמכת על בעלה, אם כן, אף שאינה אומרת "איני ניזונת ואיני עושה", מעשי ידיה אינם שייכים לבעלה שהרי הוא אינה מפרנסה, ותקנה זו גורמת לה נזקים בלבד. מעניין לצטט את לשונו הזהב: "ומה שמספקא עלי בנשים האלו, שהנה גבירות, ונכנסות בחצרות שרי מלכים וטירותם, והמה כאניות סוחר להביא טרף לביתה ומכלכלים את בעליהם זה כמה שנים ומפרי ידיהם עשתו גם גברו חיל עושר ונכסים" וכו'.

אולם, המהרי"ט מסיק, כי כל עוד לא אמרה האשה "איני ניזונת ואיני עושה", רווחי עסקיה שייכים לבעלה משני טעמים: **א.** בתחילת דרכה כסוחרת כאשר לא היה די ברווחיה כדי לפרנס את עצמה, היא נסתמכה על שולחן בעלה. יוצא איפוא, כי מעולם לא נחשב העסק כשייך לה, שהרי כל פרוטה ופרוטה שהרוויחה בעבר נזקפה לזכותו, וכל השנים עושה היא עסקים בכספי בעלה. **ב.** אמנם כעת אין לאשה כל רווח מתקנת חכמים, אלא הפסד, אך מכל מקום, חזקה על אדם שכל עוד אינו אומר במפורש שברצונו לשנות את מצבו, הריהו מותירו על כנו. ומאחר שבתחילת חייהם המשותפים בעלה פרנס אותה ומעשי ידיה היו שייכים לו, אין המצב משתנה כל עוד שלא אמרה מפורשות שברצונה לשנות.

יכולתה האשה להצהיר "איני ניזונת ואיני עושה", מובאת על ידי הפוסקים גם כעצה לאשה שבעלה יושב שבעה ל"ע.

אשה שזקוקה לעבוד בעת שבעלה אבל ל"ע: כידוע, (מ"ק כאב, ש"ע יורה דעה סי' ש"פ ס"א א') בימי ה"שבעה" אין האבל רשאי לעסוק במלאכתו ואף בניו הסמוכים על שולחנו אסורים במלאכה בתקופה זו, משום שמעשי ידיהם שייכים לאביהם וממילא מלאכתם הריהי מלאכתו של אביהם האבל (ש"ע שם, סעי' ד'). לדעת חלק מן הפוסקים (ידעת קדושים, "אור יצחק" י"ד שם), מאחר שמעשי ידיה של האשה שייכים לבעלה, גם היא אסורה בעשיית מלאכה כאשר בעלה יושב "שבעה".

הגר"ש? אוייערבאך זצ"ל (מכתבו הובא ב"פני ברך" עמ' תס'), ייעץ לאשה שזקוקה לצאת לעבוד גם בימים בהם ישב בעלה "שבעה", שתאמר לבעלה את המובא בסוגייתנו, "איני ניזונת ואיני עושה", ושוב לא יהא עליה כל איסור לעסוק במלאכתה שהרי מעתה אין מעשי ידיה שלו. [עיי' ברמ"א (שולחן ערוך אבן העזר סי' ס"ט סעי' ד'), האם אשה שאמרה "איני ניזונת ואיני עושה" יכולה לחזור בה].

דף ע"א לתוך קלטה מגורשת

עגלה שנפלה מתא המטען

מבואר בסוגייתנו, כי כאשר הבעל מניח גט בכלי של אשתו, הרי זה כאילו נתן את הגט בידה, אף אם הכלי מונח בחצירו **של הבעל**. זאת, משום שבהסכמתו לכך שהכלי יונח ברושתו, הוא משאיל לה את המקום עליו הוא מונח, וממילא נחשב הכלי כאילו הוא מונח בחצירה והיא זוכה בגט, שהרי "חצרו של אדם קונה לו".

למי שייך הכסף המונח בקופות? הלכה זו נוגעת גם לגבי דיני ממונות רבים, ביניהם, מנהג המצוי בזמנינו, שבבתי אבילים מניחים קופות צדקה עבור מוסדות

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

אביבים כ"י, מקפיד על לימוד הדף היומי כעל בבת עינו, ואף רואה בו סגולה לקיום ברכתו של הרבי לאריכות ימים.

"ובכן", שח ר' אנשיל. "לפני חמש שנים לקיתי בלב, ולמרות גילי המבוגר פסקו הרופאים כי עלי לעבור ניתוח לב מסובך. שמונה שעות ארך הניתוח. מה אומר. לעיני רוחי כבר נגלו שערי שמים פתוחים ומזומנים לקבלני לקראת שאלת השאלות: **קבעת עיתים לתורה???**

ר' אנשיל מתרווח על כסאו ובאופן טבעי משתלב בשיחה ידידו הרה"ג ר' יוסף צבי רכניצר: "אני הגעתי לבקר לאחר הניתוח. ר' אנשיל היה בשלבי ההתאוששות מן הניתוח. סמוך למיטתו עמד המנתח פרופ' ש. סקולורובסקי מנהל מכון הלב בבית החולים בילינסון, כשכולו התרגשות. "אמור לי נא" פנה הפרופסור לר' אנשיל: **"מה עבר עליך בשעת הניתוח?** אני, ניתוחי כבר אנשים רבים. כולם, שוכבים כאב שאין לה הופכי תחת השפעת סם ההרדמה. כאשר שכבת אתה על שולחן הניתוחים, הבחנתי לפתע כי דבר מה עובר עליך. ניכר היה על פניך כי אתה שרוי בעיצומה של **חויה רגשית רבת עוצמה**, מה היה זה? הזכור אתה?"

פרופ' סקולורובסקי ואנוכי הטנו את ראשו לא מיטתו של של ר' אנשיל שסיפר לנו דברים שאנשים רבים מתארים כאשר גופם מרחף ומתנווד בין שמים לארץ, אך לדבריו נוסף נופך מרתק ומדהים: "בשכבי תחת איזמל המנתח, הרגשתי כי אני הולך ומתנתק מהבלי העולם הזה. **אור גדול קידם את פני**, והנה אני ניצב מול שערי שמים. בעל כרחי נמשכתי טיפין טיפין פנימה, כאשר קשרי הגשמיים העוטפים את גופי נמשכים ונפרמים ונמוגים להם בערפילי טוהר. נשמתי כמעט וניתקה לחלוטין מן העולם הזה, כאשר החלתי לזעוק, כי הרבי מטשורטקוב זיע"א ברכני באריכות ימים. והנה, דמותו של הרבי הופיעה לנגד עיני כשבפיו אותן המילים שאמר לי בצעירותי: **"שתאריך ימים"**.

כאשר שהיתי במחיצתו של הרבי שהרחיק אותי משערי מוות, החלה **נגינה עריקה** להגיע לאוזני. נמשכתי אל מקור השירה ומצאתי את עצמי עומד מול מקום כביר, שאין לו תחילה ואין לו סוף. שירה רבת קולות, צלילים וגוונים בקעה מאותו מקום. שירה שלא מהעולם הזה, שירת התורה בשיבה של מעלה. היה לי ברור מעל לכל ספק שנקלעתי למקום נשגב בו יושבים צדיקים והוגים בתורה, אך לצערי הרב, לא הצלחתי להבין את דבריהם, כל שסגרה נפשי היה הזמרה המופלאה שנחרטה בזכרוני".

ר' אנשיל מנהגן בראשו ושח: "בחסדי שמים מרובים, זכיתי להקץ מן הניתוח בבריאות מעליא, וקיבלתי על עצמי להוסיף חיזוק בלימוד הדף היומי. הא כיצד? באיזה אופן? ובכן, "שח ר' אנשיל וזיק נעורים מפציע בעיניו, "החלטתי, כי שעה קלה טרם השיעור, אתפוס תנומה על משכבי, וכך אגיע אל השיעור רענן ונמרץ כדי שאוכל ללמוד בשקיקה ובהתלהבות את הדף היומי, להגשים ברמ"ח אברי ובש"ה גידי, את רעיוני הכביר של מורי ורבי הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל! אחר החוויה שעברה עלי, הרגשתי צורך להגות בתורתנו הקדושה ביתר שאת וביתר עוז ולהתאמץ בכל כחי בהבנת הגמרא והמפרשים".

אכן, לא לחינם הביאנו הרה"ג ר' יוסף צבי רכניצר שליט"א, למעונו של הרה"ג ר' יוסף צבי שוויביל הי"ו. בהתרגשות רבה נפרדנו מן הישיש השבע במצוות, מעשים טובים, בצדקה וחסד, שום לעת זקנה ושיבה נמצא לנכון להתחזק בצורה כה ייחודית בלימוד

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

הדף היומי. אנו, לומדי הדף היומי די בכל אתר ואתר, הממשיכים במעשינו ובהתמדתנו את שלשלת הדורות למן אבותינו שקיבלו תורה בסיני, יכולים לשאוב לקח ועידוד רב מהנהגתו המיוחדת של ר' אנשיל ולקבוע עיתים לתורה ביתר שאת וביתר עוז.

יהי רצון, כי זכותו של מייסד ומחולל רעיון ה"דף היומי", הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל מלובלין, תעמוד לנו ולזרענו, ונזכה לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות עד ביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

ברכת התורה

העזרה

עולם הדף היומי

להלן זמני שיעורים בדף היומי כפי שנמסרו למערכת

בני ברק

בית הכנסת "ווישנא"
רח' הרב קוק
7:50-8:50

בית הכנסת

"איצקוביץ"
1:30-2:20 בצהריים
ע"י הרב יוסף קפלן שליט"א

כתובת המערכת

רחוב חתם סופר 3 בני ברק ת.ד. 471
טל. 03-6160657 פקס. 03-5780243

מחלקת מנויים

המעוניינים להצטרף למנויי "מאורות הדף היומי" בעברית או באנגלית

בדואר: נא לפנות לטל. 03-616-06-57

בדואר אלקטרוני: נא לפנות

dafyomi@hadaf-hayomi.com

פקס: נא לפנות לפקס 03-574-82-72

המעוניינים להשתתף בהוצאת הגליון לאור להנצחת יקיריהם ולעילוי נשמתם, נא לפנות

03-616-06-57

Want to subscribe to Meoros HaDaf HaYomi? Call (03) 616-0657

For donations to cover publishing costs, to dedicate an issue in the honor/memory of a loved one or friend, call the number above. For information, or to have a copy sent to you, either Hebrew or English, send us a Fax at (03) 578-0243, or contact us e-mail at dafyomi@hadaf-hayomi.com Please include phone, Fax, or e-mail address

לע"נ הר" דב ב"ר חיים קליין ז"ל
נלב"ע א' סיון תשנ"ח ת.נ.צ.ב.ה.

המשך מעמוד קודם

שונים. שמאחר שניתנת רשות לגבאי הצדקה להניחם בתוך הבית, אם כן הקופה, שהיא כלי של הגבאי, זוכה לו במעות עבור העניים, ואין רשות לאחרים לשנות את ייעוד המעות (עיי' שו"ת "מנחת יצחק" ח"ח סי' פ"ו).

למי שייך הכביש? בשאלה מעניינת גם היא, דן בית דין שנדרש להכריע בתביעתו של נוסע כלפי נהג אוטובוס, שבמהלך נסיעתו באחד מעיקולי הדרך בואכה ירושלים, נפתחה דלת תא המטען ועגלתו הושלכה ממנה וניזוקה קשות. הנוסע, כמובן, תבע את תשלום הנזק מן הנהג, אלא שאחת מן השאלות אותן יש לברר היא, מאחר שאחד מן התנאים היסודיים לקבלת שמירה על חפץ היא בהכנסתו של החפץ לרשות השומר [לדעת "מחנה אפרים" (הל' שומרים סי' ז'), או על ידי קנינים אחרים], יש לדון, האם הכנסת העגלה לתא המטען כמוה כהכנסתה לרשותו של הנהג, או שמא, מאחר שהאוטובוס נמצא ברשות הרבים, אין הדבר נחשב כהכנסת העגלה לרשותו.

במקרה זה הכריע בית הדין על פי דברי הראשונים (רשב"א ור"ן ב"מ ט"ב), המוכיחים מסוגייתנו, כי כאשר ניתנת לאדם רשות להניח את כליו בחצר הזולת, נחשב בעל הכלי כבעלים של הקרקע אשר עליה מונח הכלי. על כן, גם מקום עמידת האוטובוס אשר יש לו רשות לעמוד ברחובה של עיר, נחשב כרשותו של הנהג, וממילא הכנסת חפצים לתא המטען, נחשבת כהכנסתם לרשותו של הנהג. [אמנם, יש לדון בכל מקרה ומקרה לגופו, ולברר היטב באלו אופנים נחשב הנהג כאחראי לפתיחתה הפתאומית של דלת תא המטען]. מעניין לראות כיצד סוגיה זו משתלשלת ונוגעת גם לדיני איסור והיתר, כאשר על פי דברי סוגייתנו הגר"י ווייס זצ"ל ("מנחת יצחק" ח"ד סי' נ"ז), **לימד זכות על יהודי התפוצות** אודות בבעיה הלכתית הנפוצה בחו"ל בערבי פסחים.

במקומות רבים בחו"ל אין העיריה מודעת, כמובן, לדיני הפסח הנוגעים לתושבים היהודים, וכך, לא פעם, הפסולת המצטברת בפחים בערב פסח, אינה מפונה אלא לאחר התקדש החג. נוהל זה עורר בעיה חמורה, כיצד על התושבים היהודים לנהוג בחמץ שבעגלת האשפה הנמצאת בחצרם.

מקומה של עגלת אשפה: על פי דברי סוגייתנו, בה מבואר כי נתינת רשות להנחת כלי בחצר, גם כוללת את השאלת הקרקע שמתחתיו, יכולים גם אותם יהודים לבוא אל המנוחה והנחלה. זאת, משום שפחי הזבל השייכים לעיריה, נמצאים **בחצרותיהם**, וממילא, במתן הרשות לעיריה להניח את הפחים בחצר, גם הוקנה לה מקום הנחתם, ושוב אין החמץ נמצא **ברשותם** אלא ברשות העיריה... אמנם הוסיף וכתב, כי לכתחילה ראוי לשפוך חומר חריף על החמץ ולהופכו למאכל שאינו ראוי לאכילת כלב, אשר אין עליו שם מאכל כלל ועיקר.

דף עח"א חצר מהלכת היא

ויכוח בין טרמפיסט לבעל רכב

מבואר בסוגייתנו, כי למרות שהשלכת הגט לתוך חצר או כלי של האשה, נחשב כמסירתו לידה, מכל מקום, אין מועילה מסירת הגט לעבד של האשה, משום שהוא נייד ו"חצר מהלכת" אינה קונה. אלא, שרבא (ב"מ ט"ב) מחדש, כי דגים שקפצו לתוך סירה, זכה בהם בעל הסירה מדין "חצר" כיון שנכנסו לרשותו. זאת מאחר, שהסירה עצמה נחשבת ככלי נייד ואינה "חצר מהלכת", כיון שתזוזתה אינה נגרמת מכחה העצמי, לעומת העבד שנע ממקום למקום בכוחות עצמו.

כסף שנפל מטרמפיסט: בספר "משפטי ליעקב" (ח"ב סי' ל') מובא מקרה אודות יהודי טוב לב, שהעלה למכוניתו שתי טרמפיסטים, שלא הכירו האחד את זולתו. לאחר זמן מה ביקש אחד הנוסעים לרדת מן הרכב והשני המשיך בנסיעה. לפתע, גילה הנוסע הנותר סכום כסף נכבד במקום עליו ישב הנוסע שירד. חיפושים קדחתניים אחר הנוסע האלמוני העלו חרס, והתעורר ויכוח בין בעל הרכב לנוסע שמצא את הכסף, בדבר הבעלות על המציאה.

בביאור דיני רשות שזוכה לבעליה בדברים הנמצאים בתוכה, כתבו הראשונים (ראב"ד, רמב"ן, רשב"א, וריטב"א ב"מ ט"ב) כי כאשר היא אינה תלויה בדעתו, כגון עבד או בעל חי, אזי, למרות שהם ממונו של אדונם, הם מהלכים ממקום למקום גם ללא דעתו, ולפיכך, אינם כיד בעליהם לזכות עבורו בחפצים מדין "חצר". ממילא, גם במקרה הנידון, ודאי הוא שבעל המכונית זכה במציאה, שכן, למרות שהמכונית נעה ממקום למקום, אין היא פועלת אלא על פי הוראות בעליה, ושוב הרי היא כלי הראוי לשמש כיד בעל הבית לקנות בו מציאות. [במקרה הנ"ל ישנה בעיה נוספת של "באיסורא אתא לידה" והדבר יהיה תלוי במחלוקת הפוסקים (מהרש"ל ומהרש"א ב"מ כ"א) בגדרי "באסורא אתא לידה".]